

Julianus barát utazásai

Julianus és a tatárok

Szócs Zoltán (GWURCQ) történelem szak, évf. 2022, 2024. 11. 12.

Domonkos rendi szerzetes

Felhasznált irodalom, források

- Györffy György: *Julianus barát és a Napkelet fölfedezése*. Budapest 2002
- Vásáry István: *Az Arany Horda*. Budapest 1986
- Képek forrásai:
 - <https://montazsmagazin.hu/julianus-barat-hires-magyar-utazok/>
 - <https://www.tortenelemutravalo.hu/a-tatarjaras-i-resz-az-elozmenyek-julianus-barat-utazasai-a-kunok-első-betelepítéseig-788/>
 - [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kievan_Rus_in_1237_\(en\).svg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kievan_Rus_in_1237_(en).svg)
 - <https://www.besttravelbooks.net/travel/2019/7/31/calm-in-buda>

Utolsó megtekintés dátuma: 2024.11.11.

Az előadás témái

- Fontosabb évszámok
- Julianus útjai
- Julianus utazásai során a tatárokról szerzett információi
 - Riccardus-jelentés
 - Julianus második útjáról írt jelentése
- Julianus hitelességének kérdése

Fontosabb évszámok

- Előzmény: Ottó és társainak utazása (1232-35)
- Julianus első útja (1235-36)
- Magna Hungaria és a volgai Bolgárország pusztulása (1236 vége)
- Julianus második útja (1237-38)
- Támadás Rjazany ellen (1237. karácsonyán)
- Tatárjárás 1241

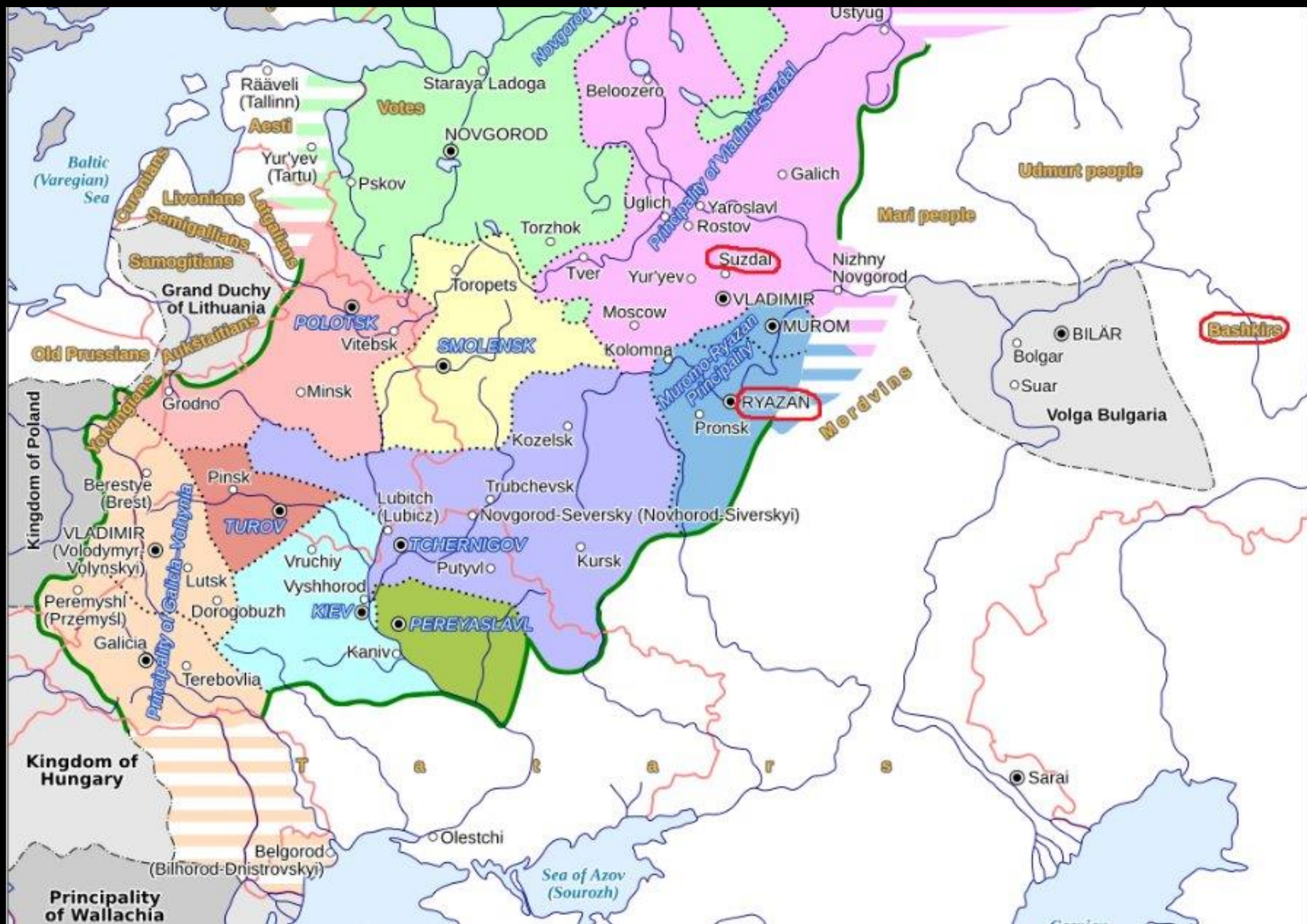
Julianus első útja

- Előzmény: Ottó és társainak utazása
 - Gesta Hungarorum (nem azonos Anonymus krónikájával)
 - szavárd magyarok?
- Az utazás fontosabb állomásai: Konstantinápoly, Timutarakan, a Kaukázus-vidéke, Magna Hungaria
- Riccardus-jelentés
 - Liber Censuum (orosz fejedelmek, harcra készülő tatár sereg)
- Személyes jelentéstétel Rómában és a négy domonkos rendi barátinak utazása (1237 eleje)

Julianus második útja

- A domonkos rendi barátok találkoznak a tatárok elől menekülőkkel „Poroszország keleti végein”
- Magna Hungaria pusztulása (1236 végén)
 - Találkozás menekülő pogány magyarokkal (Györffy: „Valahol az Oka folyó mentén”)
- A barátok Szuzdalig jutnak, majd Rjazanyon keresztül hazatérnek
- Szuzdal: A kán levele (Batu?)
 - Behódolás, kunok visszaszolgáltatása, „30 követség”

A tatárokról 1.

- Gürkagán (a forrásban Dzsingisz kánt jelöli)
- Kán (legtöbbször Ögödejt jelöli a forrásban)
- A gürkagán nővérének története (Kök kán?)
- Withut és Güreg története (Horezm, 1220-21)
 - Perzsia
- „Kunok” és Kunok (1222)
- A pogány magyarok (14 év háború (v.ö: Riccardus-jelentésével))
- Következő évben: 5 pogány ország meghódítása

A tatárokról 2.

- A tatár név bibliai eredete („midiániták”)
 - Rutén pap (Péter érsek?)
- Gürkagán utódja a Kán
 - Székhelye: Ornach (Ürgencs)
 - A káni palota (aranyág, hatalmas kapu, küszöb)
- Hadseregük:
 - Tíz katonaként egy tatár, századosok
 - Harcra kényszerítettek elől (ostromok, de erős várat nem ostromolnak)
 - Kard, lándzsa, de „messzebbre nyilaznak, mint más népek” +nyílzápor
- Földművelőkre „rákényszerítik” a tatár nevet

A tatárokról 3.

- Lakhelyük a „kunok országa”
- Riccardus: a tatár sereg célja a német terület
 - Tatárokon túli nép ("a földjéről ki akar jönni")
- A pogány magyarok és a tatárok viszonya a két jelentésben (Ibn Al-Aszír)
- Második út: tatár seregek a Rusz határain (4 sereg), az elmenekült kunok ellen (kun püspökség, és a „tengeren túlön”
 - Julianus hazatér, a tatárok megindítják támadásukat (1237-38)

A tatár nép szomszédos velük, de ezek a tatárok, harcba bocsátkozva velük, nem tudták őket háborúban legyőzni, sőt az első csatában vereséget szenvedtek*. Ezért barátokká és fegyvertársakká fogadták őket, úgyhogy együttesen tizenöt tartományt teljesen elpusztítottak. A magyaroknak ezen a földjén az említett barát találkozott tatárokkal* és a tatár vezér követével, aki beszélt magyarul, oroszul, kunul, németül, szaracénul* és tatárul. Ő azt mondta, hogy a tatár sereg, amely ide ötnapi járóföldre helyezkedett el, Németország ellen készül menni, de várnak egy másik sereget, amelyet a perzsák legyőzésére* küldtek. Ugyanő azt is mondotta, hogy a tatárok földjén túl él egy nagy nép*, minden emberi fajtánál magasabb és nagyobb, ezeknek fejük oly nagy, hogy semmi módon nem illik testükre. Ugyanez a nép a földjéről ki akar jönni, hogy mindazok ellen harcoljon, aki csak ellenáll, és elpusztítson minden országot, amelyet csak le tud igázni.

Riccardus jelentése Julianus első útjáról (részlet)

Ezek után merészebbé vált, és a földön mindenkinél erősebbnek érezve magát, megkezdte előnyomulását [más] országok ellen, azzal a szándékkal, hogy az egész világot leigázza. Ezért a kunok földjére vonult, a kunokat leverte*, és földjüket elfoglalta. Innen visszafordulva Nagy-Magyarországra* [mentek], ahonnan a mi magyarjaink erednek; harcoltak velük tizennégy éven át*, s a tizenötödik évben legyőzték őket, amint ezek a pogány magyarok élőszóval elmondták nekünk. Ezek leverése után nyugatra fordultak, és egy esztendő vagy valamennyivel több [idő] alatt öt igen nagy pogány országot foglaltak el: Szakszint*, Meroviát*, leverték Bolgárországot*, és hatvan nagyon erős várat foglaltak el, melyek oly népesek, hogy egyetlen közülük ötvenezer fegyverest tud kiállítani. Emellett leigázták mind Vedint*, mind Meroviát, Pojdoviát*, a mordvinok országát, melynek két fejedelme volt; az egyik fejedelem egész népével és családjával a tatárok uralma alá adta magát, míg a másik megerősített helyek védelmébe menekült népének töredékével, hátha ellen tud állni.

Julianus második útjáról készült jelentése (részlet)

Julianus hitelessége

- Összevetés a többi forrással:
 - Péter orosz érsek vallomása (1245)
 - Plano Carpini úti jelentése (1247)
- Elméletek Julianusról:
 - Meddig jutott utazásai során?
 - Vámbéry Ármin
 - Mészáros Gyula
 - Sinor Dénes
 - Pápai kém?

Köszönöm a
figyelmet!

FRATRES JULIANUS ET GERARDUS EXPLORATORES MAGNAE HUNGARIAE
1235-1238